

РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Максименко Т.М., викладач СумДПУ ім. Макаренка А.С.

Приєднання України до Болонського процесу, курс держави на європейську інтеграцію передбачає суттєву реорганізацію структури навчального процесу, вдосконалення методики викладання, напрацювання нових підходів в організації навчання. Формування потенційних можливостей сьогоdnішнього студента і майбутнього спеціаліста пов'язане з удосконаленням самого процесу навчання, спрямованого на активізацію розумової діяльності студента, розвиток його творчого мислення

Для глибокого і повного оволодіння матеріалом вузівських навчальних програм студентам необхідно постійно вдосконалювати свої знання, виробляти навички дослідника, активізувати пізнавальну діяльність. Традиційна форма навчання не забезпечує формування і розвиток у студентів умінь і навичок самостійної пізнавальної активності, не розвиває творчу навчально-пізнавальну діяльність.

Тому актуальною на сьогоднішній день залишається проблема розвитку творчої активності студентів, організації їх самостійної роботи, адаптації до нових умов навчання.

Самостійність, самостійна робота, пізнавальна самостійність були об'єктом наукових досліджень багатьох вчених, філософів, дидактів, психологів, методистів. Але й на сьогодні виявлення сутності і змісту пізнавальної самостійності, способів її формування не можна визнати задовільним.

Акцентуючи увагу на трактуванні змісту і поняття «самостійна пізнавальна діяльність», деякі автори звертають увагу на те, що результати аналізу процесу мислення й індивідуального пізнання студентів у навчанні, з'ясування взаємозв'язку і єдності мислення і знання як компонентів пізнавального процесу дають підстави розглядати поняття «самостійна діяльність» як процес відбиття і перетворення явищ об'єктивної дійсності в свідомості студентів, що зовні характеризується такими структурними компонентами: 1) виділення мети діяльності; 2) визначення предмета діяльності; 3) вибір засобів діяльності. Автори роблять висновки, що головна ознака самостійної діяльності, яка виражає її сутність, полягає зовсім не в тому, щоб працювати без сторонньої допомоги, а в тому, що мета його діяльності одночасно містить у собі функцію управління цією діяльністю. З таких позицій самостійна робота постає як засіб

організації навчального чи наукового пізнання студента і як форма виявлення ним певного способу діяльності стосовно виконання відповідного навчального завдання з метою одержання нових знань або поглиблення і впровадження уже існуючих знань у практичну діяльність.

У дидактиці вищої школи формування пізнавальної самостійності розглядається як основний шлях розвитку творчих здібностей майбутніх спеціалістів. Численні дослідження доводять, що спирання на відтворюючу діяльність, на запам'ятовування певного матеріалу, навіть при сумлінному відношенні до занять не викликає особливої активності та творчості у студентів, не формує цілеспрямовано пізнавальну самостійність, мало сприяє розвитку мислення. Можна виділити три компоненти пізнавальної самостійності: змістовно-операційний (знання та вміння), мотиваційний (потяг до діяльності), вольовий.

Ефективним способом залучення студентів до самостійного наукового пошуку, розвитку їх пізнавальної активності і творчості є проблемне навчання. Активізація творчої, пізнавальної діяльності студентів сприяє такому навчанню, яке в умовах швидкого росту обсягу інформації і необхідності її більш якісної переробки і засвоєння виступає вельми ефективним засобом досягнення міцних і глибоких знань, навичок і умінь.

Тому в процесі професійної підготовки потрібно прагнути орієнтувати студентів не на запам'ятовування теоретичного матеріалу і набір шаблонних рішень, а намагатися навчити їх бути активними учасниками пізнання, використовувати комп'ютерні технології для роботи з інформацією і з тим, щоб протягом усього життя вони могли за потреби самостійно поновлювати знання.

Коли студент має нагоду цілеспрямовано і осмислено проводити мотивацію своїх дій, рефлексію, трансформувати і самостійно конструювати наочний зміст, з яким працює, то йому стає доступною активна побудова і зміна своєї діяльності.

Значні дидактичні можливості для підвищення рівня пізнавальної активності мають нові інформаційні технології. Вони сприяють посиленню інтересу до навчання, розвитку мислення, інтелектуальних здібностей студентів, індивідуалізації та диференціації навчання, підвищення наочності навчання, розвитку самостійності, спрощення та збільшенню швидкості доступу до навчальної та наукової інформації через мережу Internet.

Найвищий рівень діяльності виражається у творчих діях (уміннях), коли студент відкриває нові для себе знання, нові способи дій, коли він

самостійно не лише вирішує проблему, але і володіє вмінням визначити її. У цьому випадку повною мірою реалізується аналітико-синтетична діяльність, здійснюється узагальнення, далекі перенесення знань і т.д. за умови такого навчання використання комп'ютерних технологій так, щоб комп'ютер не підміняв процесів творчості тих, хто навчається, а сприяв би їх стимуляції і розвитку, тобто використовувався як інструмент дослідження.

Таким чином, можна стверджувати, що одним із основних напрямків перебудови системи вищої освіти, який буде сприяти поліпшенню якості підготовки фахівців, є удосконалення організації самостійної пізнавальної діяльності студентів, що згодом має перерости у здатність до самостійного творчого мислення.

ДРУГА ВИЩА ОСВІТА: ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

Пухно С.В., к. п. н, ст. викладач СумДПУ ім. Макаренка А.С.

Професійне самовизначення є на сьогодні однією з найактуальніших проблем для людини, оскільки з ускладненням вимог, що висуваються до сучасного працівника, ускладнюються й вимоги до якості підготовки фахівців. Ефективність останньої буде залежати також і від рівня сформованості професійної мотивації. Сучасні дослідження свідчать, що найбільший вплив на ефективність навчальної діяльності студентів справляє потреба в досягненні, прагненні людини до поліпшення результатів своєї діяльності. Подібна мотивація спонукає студентів більше зосереджуватися на навчанні, підвищує їх науково-дослідну активність, самостійну роботу. Наявність же сформованої системи інтересів студентів з галузі обраного фаху, сприяє появі у них внутрішніх інтелектуально-пізнавальних мотивів, що можуть виражатися у прагненні до самоосвіти та розширенні системи знань, бажанні працювати у відповідній галузі з метою набування необхідних професійних навичок та досвіду. Такі пізнавальні потреби характеризуються тривалим позитивним піднесенням емоційним станом людини, підвищенням показників її волевих якостей (наполегливості, емоційної стійкості).

Професійне становлення є складним багатоплановим та багаторівневим процесом, тривалим у часі, що має певні стадії: виникнення і формування професійних намірів; первинне орієнтування; професійне навчання (формування професійного